

İktisadi soğuma kendini hissettiriyor

Para politikasının sıkılaşmaya başlamasının ardından yaklaşık 15 ay geçti. İlk 9-10 aylık süreçte bu politika değişikiminin etkileri tam olarak ortaya çıkmamıştı. Gayet normal bir durum bu. Zira, para politikası etkilerini gecikmeli biçimde gösterir. Baharın ortasından itibaren sıkı para politikasının iktisadi faaliyet soğutucu etkileri kendini iyiden iyiye hissettirir oldu. İSÖ'nün açıkladığı imalat sanayi PMI endeksi, son 5 aydır eşik değerini altında. Temmuz ayı itibarıyla imalat sanayindeki tüm sektörlerde yeni siparişler yavaşladı. Sanayi üretim rakamları da hem aylık hem de yıllık bazda düşüyor. Hizmetler sektörü, sıkı para politikasına karşı ilk etapta sanayi sektörüne kıyasla daha dirençli bir performans göstermişti. Ancak, hizmet sektörüne yönelik son rakamlar, soğumanın buralara da sirayet ettiğini gösteriyor.

Reel sektörün finansmana erişimde yaşadığı sıkıntılar, piyasalardaki nakit akışını olumsuz etkiliyor. Karşılıksız çek oranları 2018'deki kur şoku dönemine kıyasla daha düşük seviyelerde olsa da son haftalarda artış trendine girdi. Temmuz 2024 itibarıyla karşılıksız çek oranı yüzde 2.5'i gördü. Geçtiğimiz yılın aynı döneminde bu oran yüzde 1'in altındaydı.

İç piyasada yavaşlama

İç piyasadaki yavaşlama, işsizlik rakamlarına da yansdı. Artan faizlere rağmen bir süre daha düşüş trendini korumayı başaran işsizlik oranı, haziran ayında 0.7 puan artarak yüzde 9.2'ye çıktı. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerden oluşan atıl işgücü oranı ise 3.8 puan arttı ve yüzde 29.2'ye yükseldi. Bu, Haziran 2020'den bu yana kaydedilen en yüksek atıl işgücü oranı olarak kayıtlara geçti.

Ekonominin talep tarafı, arz koşullarına kıyasla canlılığını daha uzun süre korudu. Ama artık talep göstergeleri de hız kaybına işaret ediyor. Perakende satışlar ve kredi kartı harcamalarındaki artış oranları geriliyor. Merkez Bankası'nın son enflasyon raporunda paylaşılan grafik, vatandaşların zorunlu harcamalar dışındaki ihtiyari harcamalarda frene bastığını gözler önüne seriyor. Sıkı para politikası toplumdaki her kesimi benzer oranlarda etkilemiyor. Hayat pahalılığı ve iktisadi soğumanın olumsuz etkileri en çok dar ve sabit gelirli vatandaşları vuruyor.

Enflasyonla mücadele

Para politikasını sıkılaştırmaya başlarken bunların yaşanacağını tahmin ediyorduk. Zaten ana amaç da ekonomiyi soğutarak enflasyonu dizginleyebilmektir. 2021-2023 döneminde uyguladığımız politikalar neticesinde ekonomi, potansiyelinin üzerinde büyümüştü. Bu dönemde döviz kurlarında yüksek artışlar da yaşanmıştı. Sonuçta enflasyon uzun zamandır görmediğimiz seviyelere yükseldi.

Enflasyonla mücadele ederken iktisadi faaliyetleri belli oranda soğutmanız gerekiyor. Sıfır maliyetli bir enflasyonla mücadele programı olamaz. Ama iktisat politikalarıyla bu maliyetin seviyesini, zamana ve toplumdaki kesimlere göre dağılımını etkileme gücüne sahip olduğumuz da bir başka gerçek. Bunun için para politikasının sıklık derecesini ve süresini iyi ayarlamalıyız, enflasyonla mücadelede Merkez Bankası'na yapısal politikalarla destek olmalıyız ve dezenflasyonun maliyetinin toplumda hakkaniyetli biçimde dağılmasını sağlamalıyız.